

ből folyó

Minden eddigi társadalom története
osztályharcok története.
Világ proletárai egyesüljétek!

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

„Az iparilag fejlettebb ország a le-
vétebb fejletlenek saját jövője képét
mutatja.” (Marx.)

No. 16. szám. Vol. VI. évfolyam.

New York, 1908 február 25.

Egyes szám ára 2 cent.

Meghívó.

A St. Louisi Marx Károly önképző-egylet
1908 március 1-én, d. u. 3 órakor
1500 South 3rd St.
nagy népgyűlést

tart. Előadó SOMOGYI MIHALY, New Yorkból.

KIVEL AKAR A SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT EGYESÜLNI?

Természetesen minden öntudatos szocialista munkással akar egy pártot alkotni, vagy ha a pártok egyesüléséről akarunk beszélni, akkor a Szocialista Munkáspárt szocialistái egyesülni akarnak a Szocialista Párt szocialistáival egy megbeszélendő és megállapítandó közös alapon.

Ez oly egyszerű, hogy csodálkozunk kell egyes emberek elszánt törekvésén, amelylyel ők ezt nem akarják megérteni.

Egy ilyen elszánt férfi nyilatkozott legutóbb a magyarok S. P. lapban, kutatva, hogy miért kell nekünk az egyesülés.

Az eredmény, melyet erre nézve leszűr, a következő:

„Mint politikai párt, jelöltet okvetlen fel kell állítani, hacsak nyíltan ki nem jelenti saját halálukat. Ezért kell tehát most minden áron az egyesülés. Ezért lettünk egyszerre mi 'fakírok', 'szemfényvesztők', 'kenguruk', 'kapitalista bérencék' stb.-ből valóban elvtársak, a kikkel érdemes békétárgyalásokba bocsájtani.”

Itt aztán ismét és nyomatékosan kell hangsúlyoznunk, hogy mi igenis az S. P. munkáspárttal akarunk egyesülni, jól megértjük: az S. P. munkáspárttal, és nem a 'fakírokkal', a 'szemfényvesztőkkel', a 'kenguruk'-kal, a 'kapitalista bérencékkel', akik bizony hiánytalanul megvannak, (sőt egyike-másika állítalag 'szívvel-lélekkel hive az egyesülésnek'), de eléggé szerénytelen magát az S. P.-vel, vagy annak többségével azonosítani.

Hogy ennek a fakírságnak egy kis bizonyítékával is szolgáljunk egy füst alatt, vegyük szemügyre az egyesülésnek 'szívvel-lélekkel' hívének mondott cikkeiről érveit — az egyesülés ellen. Azt mondja:

„A S. L. P. nem bír még négyszáz jótálló taggal sem. És ez a párt küld ki egy hattagú bizottságot a közel 30 ezer rendes fizető taggal bíró pártához békétárgyalásokra. Az a párt, amely egykor számban sokkal nagyobb volt, mint a S. P. és most annyira leapadt a saját taktikája következtében, hogy mint párt tekintetben sem jöhet.”

Hogy miképp jut ahhoz a következtetéshez, hogy a S. L. P.-nek még 400 jótálló tagja sincs, azt most ne bolygassuk. Inkább vegyük elő a magyarországi Népszava 1907. évi július hó 30-iki számát, mely közli a Szocialista Párt kongresszusi jelentését, mely jelentésben szóról-szóra ez áll: „A konkurrens szervezet, a Socialist Labor Party (Szocialista Munkáspárt) több ezer taggal rendelkezik...”

Nem tehető fel, hogy a Szocialista Párt saját hivatalos statisztikája olyan nagyot tévedne a mi javunkra, az sem tehető fel jónak ésszel, hogy a Szocialista Munkáspárt július 1-én februárig apadt volna le 'több ezerrel' kevés szárra. Tehát mi tehető fel? Az, hogy izé..., hogy is mondjuk csak..., szóval, hogy még nem haltak ki a fakírok, vagy ha jobban tetszik a kenguruk. Reméljük, hogy kevesen vannak, és bármennyire 'örülnek' is az egyesülésnek, az — mégis meglesz.

Különbön szolgálhatunk hamarosan még egy bizonyítékkal is. Az 'Előre' utolsó száma nyilván azon szándékkal, hogy újra eldicsekedjék vele, miképp koszarozta ki 'Népakaratát', ezt írja:

Népakaraték a január 25-iki 'népgyűlésen' lefolytatott hangulatos tárgyalásai folytatásaként szervező-bizottságunkhoz levelet írtak, melyben arra szólítanak fel bennünket, hogy küldjünk ki egy hattagú bizottságot, melynek hivatása volna, az 5 hattagú delegációjukkal 'egy békés együttműködés megvalósításának módjait megbeszélni.' — Szervező-bizottságunk határozata folytán Váradi titkárt elvált és megkeresésre következő levélben válaszolt:

„F. hó 6-án hozzánk intézett levelökre a szervező-bizottság nevében tudatom, hogy az Önök részéről felajánlott békétárgyalásokra

mi bizottságot nem küldünk, mivel az egész békeügyekre vonatkozólag álláspontunk ma is az, mi a brooklyni és az Árpád-Hallban tartott népgyűlésen, továbbá az 'Előre' január 15., és február első számaiban elfoglaltunk. Miután a békétárgyalások az amerikai anyapártoktól indultak ki, mi nem lehetünk kompetensek, azok befejezése előtt, ez ügyben határozni.

A békének pedig mi e határozatunkkal utját nem álljuk; csak mivel az a bizonyos 'békés együttműködés' a két frakció, ellentétes elveinek fenntartása mellett lehetetlen tartózkodunk, mint párt minden békétárgyalástól, aki azonban elvi álláspontunkat a magáévá teszi, azt mindenkor szívesen látjuk pártunkban.”

Erre a híreskérére a következőket jegyezzük meg: A 'Népakarat' szerkesztője ép oly kevéssé írta a fenti tartalmú levelet, mint a 'Szocialista Munkáspárt' központi vezetősége, vagy bárki más, aki a 'Népakaraték' gyűjtőneve alá foglalható. Szóval a közlemény e részben hazugság.

Véteknék az igazság ellen ha azt állítanánk, hogy csak e részben. Nem kevésbé valótlan az, mintha a 'békétárgyalások az amerikai anyapártoktól indultak' volna ki. A magyar pártok között folyó békétárgyalások igenis a magyar pártokból, még pedig a magyar S. P.-ből indultak ki (dicséretére legyen mondva), még mielőtt az angol S. L. P. ismertetés egyesülési határozati javaslatát meghozta volna, nem is szólva arról, hogy hat-hat tagu delegáció küldése is S. P. tagnak az ötlete volt.

Amikor ily kézzelfogható érvekkel mutatjuk ki az ő tévedéseiket (annak teljes tudatában, hogy az érvek igen kevéssé használnak azoknál, kik az S. P. tábor vezetésére volnának hivatalva), akkor nem neveznek bennünket 'jó fiuknak, hanem váltig azon sírnak, hogy 'mindenféle piszokkal igyekszünk őket bekeneni'. Minden öntudatos szocialista bírálataira bizuk, vajjon az az ugyancsak nem túlságosan tiszta 'tévedés', melyre főnnebb mutatunk rá, oly piszok-e, melylyel mi kenjük be, vagy pedig maguk maszatolják be magukat azok, akiket ezen igazságok elmondása olyan kellemtelenül érint. Nem is a velök folytatandó disputa kedvéért tesszük, és nem örömmel, de tesszük, mert kötelességünk, az általuk félrevezetett munkások és a szocializmus jó hírneve kedvéért.

Ettől eltekintve e sorok írója feltétlen ellensége minden ugynevezett 'bemeselésnek', azonban eszembe sem jutna siránkoznom, azokon a válogatott kitételeken, melyeket a Deleionitáknak kellett elkönyvelniök — minden alap nélkül.

Az egyesülés lényegéhez még csak ennyit: Valamint a szakadás nem az anyapártoktól együtt történt, valamint az anyapártok közötti ellentétek nem állnak fenn mind és a maguk merevségében a két magyar párt között, azoképpen az egyesülésnek sem kell szükségképpen az anyapártoktól kiindulnia.

B. E.
Az egyesülés kérdéséhez szeretnék egy pár szót szólni, bírálni annak lehetőségét, mérlegelni annak hasznos aagy káros hatását az amerikai munkásokra nézve.

Egyesülről beszélve, nézetem szerint foglalkoznunk kell a két párt közt levő különbségekkel is, legalább nagy vonásokban. (Jövőben talán részletesen fogom megírni.) Első fontos kérdés: a két párt állásfoglalása a gazdasági szervezetekkel szemben.

Az S. P. az 1904. évben megtartott konvencióján hozott határozati javaslata értelmében 'semleges' a különböző gazdasági szervezetekkel szemben. (Hogy gyakorlatban mennyiben tettek eleget e határozati javaslataknak, azt a fentebb megírt jövő alkalommal fogom tárgyalni.) A S. L. P. ezzel szemben határozott állást foglalt, a — megengedem — kisebb, de

[Folytatás a 2-ik oldalon.]

„A RABSZOLGASÁG ELTÖRÜLTETVÉN...”

Ebben a szabad országban mindenkinek szabad utja van a boldogság felé.

Lapunk utóbbi számaiban egy cikksorozat pompás, eleven színekben ecsetelte a "peonage" intézményét, mely a "szent szabadság" máza alatt a valóságos rabszolgaság intézményé tartja fenn ebben az országban.

Az elmúlt napokban Columbusban (Ohio) ugyanily álláspontokat lepleztek le. Ebben a városban van Ohio állami fegyháza, melynek lakói alig különböznek az említett szerencsétlen peon-októl. Számos esetet hoztak fel, a midőn egy-egy jó iparos szakembert nevésségesen csekély ürügyek miatt hosszú fogságra ítelt a bíró. Az igazság dicső óret persze megvásárolta egy töképezés, kinek aztán a nyomorult fogoly napi 80 centért végzett oly munkát, melyért 3-4 dollár napibért szokás fizetni!

Ugy-e kedves testvér, ezt így rendelte az isten?

És mikor ugyanaz a bíró vagy töképezés választások idején szívet megindító hangon fogja igérni, hogy ilyen meg amolyan jó törvényeket fog alkotni, ha ráadod szavazatodat, akkor te is így fogsz szólni:

„Ebben az országban minden ember egyenlő. Ebben az országban mindenki szabad és; mindenki a közjóért dolgozik. Ebben az országban nem kell szocializmus.” Ugy-e ezt fogod mondani?

ÁTVÁLTOZÁSOK.

Mihozzánk így szóltak pendelyes gyerek korunkban:

„Ne sirj, mert elvisz a battus zsidó!”

Vagy:

„Ha rosszszokod, a vándorló legénynek adlak!”

Ma pedig ezt mondjuk csemetéinknek:

„Ne sirj gyerek, mert érted jön a kapitalista!”

Vagy:

„Ha rossz léssz, a gyáros adlak!”

Nekünk ezt mondták:

„Ha nem viselkedel jól és nem tanulsz, szusterinasnak adlak.”

Mi meg így beszélünk:

„Tanulj fiam, mert mennél tudatlanabb valaki, annál nagyobb mértékben kiszákmányolható.”

Minket így oktattak:

„Minden jól volna, csak huncut a német, lenyuzta bűnünket. Ellenségünk tót, oláh, horvát: ez minden baj oka.”

Mi pedig ezt tanítjuk:

„Egyetlen bajunk, hogy a munkánk gyümölcsét a herék élvezik. Magyar munkást magyar, német munkást német tőkés szípolozik ki. Mert két nemzet a világ. Tőkés herék nemzete és kiszákmányolt munkások nemzete. Ezt kell felismernünk, eszerint cselekednünk, akkor boldogok leszünk. Tehát:

Világ munkásai egyesüljétek!”

Columbusban (Ohio) ugyancsak élvezhették a munkanélküliek a 'jótékony' című beszokványkonyha főztjét. Az unatkozó uri hölgyek boldog-boldogtalant megpompoltak és összeszedtek vagy tízezer dollárt. Ez összeg erejéig aztán 1 1/2 dolláros napszám mellett utatisztogató munkát végeztek az áldozatokkal. De pénzt nem adtak nekik, hanem másfél dollárt érő 'élelmiszereket'.

... És a jótékony mozgalmat vezető üzletemberek így megszabadultak jó áron kislejtett, hasznavehetetlen árucikkeiktől. Éljen sokáig a polgári jótékony! És élni fog, míg öntudatlan munkás lesz.

Jersey Cityben egy embert, mert éhez az családjának egy darab húst lopott, Patrick Kelly rendőr agyonlőtte.

C. W. Morse-t, a jég-rust fejedelmét, ki milliókkal zsarolta meg New York munkásait, a család vádjá alól a törvényszék felmentette.

New Yorkban 175.000 unio-ember van munka nélkül. Mennyi lehet még a szervezetlen éhező proletárok száma?

Míg a népek milliói éheznek s senki sem törődik velük, addig az állatokról atyailag gondoskodik a polgári jótékony. Az utóbbi időben hatalmas mozgalom indult meg, hogy az állatokon való kísérletezést eltiltsák, ellenben meg akarják engedni, hogy a rabokon kísérletezhessenek.

A Sate-Inspektor jelenti, hogy New York államban óriási mennyiségű romlott hús került a piacra.

ESEMÉNYEK.

VISSZAVÁNDORLÁS MAGYARORSZÁGBA. — TUDOMÁNYOS MAGYARAZATOK, AMERIKAI ADATOK ALAPJÁN. "A VISSZAVÁNDORLÁS MÉRLEGE". A CUNARD-NYUJTOTTA GYÖNYÖRÜSÉGEK. — A MEGCSÖMÖRLÖTT ÉS IGAZSÁG UTÁN ÁHITOZÓ LELKI-PASZTORRÓL.

Magyarországon élénken foglalkoztatja a közvéleményt a visszavándorlás kérdése.

A "Huszadik Század", szociálpolitikai kérdésekben legmegbízhatóbb magyar szemle, januári számában ezeket írja íj. Leopold Lajos:

"A miniszteriumokban három hét óta permanenciában van a kapkodás. Százanként jönnek-jönnek amerikai véreink a hideg óceánon s a nápolyi vizeken át, hol gályarab őseik ezveteke háromszáz év előtt. Befutnak telelni az ó-haza csöndjébe, mint holt Duna-ágakba a lemaradt uszályok. Tavaszra, ha a jelek nem csalnak, husz-harmincezer emberünk lesz itthon, aki kipihente magát és visszakészülődik. 1906. december 4-én küldte el Roosevelt trustverő üzenet-ét, az ősi fraternity and mutual equity nevében. És pontosan egy évvel ezután a Magyar Gyáriparosok Szövetségének második kivándorlási anketje már kizárólag a hazatérőkkel kénytelen foglalkozni, sőt a kivándorlóknak tervezett központot is, nagy sietve és tan elsietve, visszavándorlási munkaközvetítővé fokozza le. E központ ellen két elvi kifogás merülhet fel. Az egyik, hogy nem lehet munkaközvetítésről szó ott, ahol nincs munka. Téli közepén vagyunk, itthoni munkásaink két harmada is munka nélkül kénytelen felélni a nyári keresetét, bizonyos ipari üzemek a kizsúrolatnak (épitőipar, földmunkások, hajózás stb.), ezért újabb munkástömegek elhelyezéséről, — egy-egy már betöltött rést leszámítva — májusig szó sem lehet. A tél elmúltával pedig, ha nem is jön rendbe addig az amerikai ipar, beleszólnak a munkanélküliségbe a kanadai hivatások, mely a városokba tóduló parasztság nyomása alatt telente elcsendesedik s a munka nélkül küzködő nyugat-amerikai mammoth-farmok. Másik hibaforrása a tervezett központnak, hogy az élesen érdekelt munkás-szakszervezetek bevonása nélkül akarják megteremteni. Delegáltják meghallgatása, megengedem, nem okoz mindig zavartalan örömet a tompított és disztinyált érintkezéshez szokott antekének. ... Mellőzések mindazonáltal jelentős szellemi veszteség és gazdaságpolitikai képtelenség."

Ugyanez az író a Budapesti Társadalomtudományi Társaságban tartott egy előadásában "a visszavándorlás mérlege" címen részletebben is kitér a kérdésre. Érdemes szempontjaival közelebbről is megismerkednünk, azért előadása vázlatát a magyarországi Népszava nyomán a következőkben ismertetjük:

Az előadás anyagát Leopold főként az Egyesült Államok munkáltatóinak és munkásainak vezéréberről, továbbá az Unio és Canada szakhivatalaitól és számos amerikai egyetemi tanártól kapta, kik beható fejtegetéseket és utbaigazításokat küldtek neki az amerikai magyar munkás életéről és helyzetéről, a Magyarországra irányuló visszavándorlás okairól, mértékéről és kilátásairól. Az előadó így szembesíthette egymással a visszavándorlásnak legszélsőségesebb amerikai megítélését, többek között John Mitchellnek a 300.000 tagot számláló amerikai bányászszövetség elnökének, több munkáskamarának és szakszervezetének, valamint E. W. Debsnek, Roosevelt legutóbbi szocialista ellenjelöltjének nyilatkozatait az amerikai Iron and Steel Associationnak, a daytoni munkaadó ligának, Cyrus H. McCormick aratógépj trust elnöknek az Armour and Co. chicagói husnagyvágó-trustnak stb. véleményével. Az északamerikai közélet huszonkét vezéralakjának szakvéleményei, valamint saját kutatásai alapján arra a konkluzióra jut Leopold, hogy a visszavándorlás s az azt előidéző okok folytán elmaradt kivándorlás együttvéve mintegy 70.000 lélek-többlettel javították meg ujeszdendei népszámerlegünket. Az abnormis visszavándorlásnak tartamát illetőleg a munkáltatók egyhangulag a tavaszt jelölik meg végső határvonalul és a velük szemben elszigetelt Mitchellnek azon véleménye, hogy a pénzügyi pánik kihatását az ipari fejlődésre még mindig nem lehet fölbecsülni. A magyarországi visszavándorlás okcsondját Leopold két részre bontja. Az egyik részhez a véletlen, a járulékos, a másikkhoz az immanens, az organikus okokat sorolja fel. Amazok ezzel a válsággal el fognak mulni, emezek megmaradnak és újabb válságoknak megint tömegesen szolgáltatnak magyar áldozatokat. Szerencsétlen véletlen, hogy éppen azokban az államokban, (New York, Pennsylvania, Ohio) és azokban a szakmákban (szén,

vas, acél) pusztított legvehemensebben a krízis, melyek aránytalanul legtöbb magyart foglalkoztatnak. Állandó és megmaradó okok: 1. a túlnők menő bevándorlók kezdetben alacsony műveltségi foka és nyelvismeret hiánya mely megfosztja őket szabad mozgásuktól és a munkapiac konjunkturáinak kihasználásától. A tájékozatlanság és egymásra utaltság érzése óriási tömegekben, valóságos magyar, tót és horvát Ghetókba preseli a munkások zömét Pennsylvania, New York, Ohio és New Jersey államok területén, ahelyett, hogy kevésbé eltelepített vidékeken arányosan elosztaná őket. Ezek az amerikai magyar telepek, melyek a törökfélelem idején összefutott alföldi parasztvárosok keletkezését juttatják eszünkbe, veszedelmes fészkei minden pusztító gazdasági rágalynak. Kinley, az University of Illinois tanára, különösen az ajánlja a magyar bevándorlók figyelmébe, menjenek inkább mezőgazdasági munkásoknak, ott jobb, biztosabb keresetük és egészségesebb életük lesz. 2. Az unskilled labor (nem szakképzett munkás) túltengése a magyarországiak közt (az 1907. pénzügyi évben bevándorolt 150.000 magyar, tót és horvát-szlavon partraszálló között összesen nyolcadfelezer szakmát tanult munkás volt, tehát csak 5 százalék) okozza, hogy óriási százalékok ideig-óráig tartó munkához jut csak, gyorsan beduguló kereset- és elváltai (kubikos-munka, vasut- és hidépítés s így tovább.) 3. Magasabb életigényt hoznak ugyan el hazulról, mint amekkorát otthon kielégíteni képesek, de még mindig nem elég magasat ahhoz, hogy ez az életigény egész amerikai keresetüket fölemesse. Így tömérdek perselypenz marad náluk, ahelyett, hogy újabb belejuttana az Unio gazdasági forgalmába. A. W. Small, a chicagói egyetem tanára hangsúlyozza, hogy nagy pénzelkűlések és pénzhazivávek sorozt vért, észrevehető idegességet szültek a magyarországi bevándorlókkal szemben az amerikai gyárosoknál, akik hatályos fogyasztás nélkül nem tudnak hatályosan termelni. Végül 4. az amerikai munkásszervezetek bérnívójukat féltik a magyarországi bevándorlók növekedésétől. Ezért válság idején a munkaadók, az új, még kevéssé nivellálódott magyarországi bevándorlókat bocsájtják el legkönnyebben, a szakszervezetek ellentálló szolidaritásának akadékoskodása nélkül. Az így elbocsátott munkanélküli elemek itthon csak a munkanélküliség napjait töltik el, aztán megint keresnek, hogy újabb, erősebb előrenyomulást tegyenek az amerikai életszínvonal felé. A mostanihoz hasonló abnormis visszavándorlás ismétlődése csak akkor lesz kizárva, amikor kivándorlóink műveltsége, standardja és szervezetsége eléri az amerikai színvonalat. De mielőtt ez bekövetkezik, nemcsak a visszavándorlás szűnik meg, hanem a kivándorlás is. Az abnormis visszavándorlásban semmi öröndetes jelet nem lát; nem egyébe az, mint gazdasági és társadalmi fejletlenségünknek Amerikában jelentkező utóhatása.

Jóllehet a 'legszélsőségesebb amerikai megítélés' igen alapos figyelembevételével foglalkozik az előadó a kérdéssel, mégis kell jegyeznünk, hogy a legszélsőségesebb megítélés között vajmi kevés számmal vannak a megbízhatók. Tudjuk, hogy az amerikai Trade Unionok megbízhatatlanok az amerikai munkásszágra vonatkozó adatok, a szociologia professzorai pedig tudományosan objectiv adatok tekintetében, akkor, amidőn munkásszempontokról van szó. Ha az előadó a fiemei kikötőben is érdeklődött volna maguktól a visszavándorlóktól a visszavándorlás okai felől, talán sok becset adottat gazdagíthatna volna a visszavándorlás okaira vonatkozó — még kissé hiányos ismereteinket.

Kétségtelen hogy szempontjaiban igen sok a figyelemreméltó s a felhozott négy pont is nagyban-egészben megállja helyét, főleg azon tény megállapítása, hogy a magyarországi bevándorlókkal szemben észrevehető idegességet tanusítanak az amerikaiak, gyárosok és hatóságok egyaránt. Megerősíti ezt a munkahivatal legutolsó bulletinjában megjelent cikk is. (Italian, Slavic and Hungarian unskilled immigrant laborers in the United States, by Frank J. Sheridan), mindazonáltal ezen tények és jelenségek nem indokolják s nem alapozzák meg eléggé az előadó végső következtetését,

(Folytatás a 2-ik oldalon.)

TÁRCA.

LÖWY IZIDOR BÜNBEESÉSE.

Irta: Markovits Rodion.

Löwy Izidor szívében tizennyolc éves vágy keringtek. Határozott, egyszerű, de féltékeny vágyak.

A magasabb fiú- és leányiskolában igen fúrfingos védekezések vannak a tizennyolc éves úzkek ezen kalandos lobogásai ellen. Az ájtatos lelkiigyakorlatok és a kongregációk. Továbbá: magasztos olvasmányok. Például: az argosi Danaeról, akinek gyönyörü keblére aranyeső képeben hullott Zeus és így született Perseus. . . Ezen fúrfingos védekezések — emlékszem rá — hatásosak is voltak. A földi vágyak ugyan letepertek mindünkt és rohamosan görbütek a gerincscsontjaink, de így, ilyen leplezetlenül, ilyen egyszerűen — mint most Löwy Izidor — nem égtünk.

Az éjszakában ugyan fúrdokolva, titkosan vártuk Danaet, a jósi pózban, beteg lélegzéssel és mert nem jött sem ő, sem az álom, jött a reszketés az inainkba és a görbülés száradó csontjainkba.

Összeztörtöttük azonban a fogainkat és lesütöttük szemünket és eldugtuk a fehérműünket. Ezt tette velünk szent Antal és az argosi Danae. . .

A fűszerzakmában is felette hatalmasak ezek a vágyak és győtrők is, de határozottak és egyszerűek.

Löwy Izidor tehát nagyon világosan és egyszerűen óhajtotta a puhaságot, az asszonyi megleget.

Ez a szemérmelen bizonyosság űzte őt most a Dancs Róza ágya felé. Dancs Róza bizonyára nem várta sem Zeust, sem az aranyesőt, hogy Izidor mégis jött, egy darab szagos szappant óhajtott.

Ezt Löwy Izidor megígérte.

II.

Guth Szilárd volt a főnök ur. De a lopást Guth Margit fedezte fel. Azaz Guth Margitka, aki gyakran látott éjszakánként hadnagy ruhákat, melyek rokonszenvesen feszültek, de sajnos, mindannyiszor a Löwy Izidor volt ezekben a ruhákban. Ilyenkor felébredt és iskolába menve, egy-egy félórát majdnem félált a tekintetével, de hamar elpárolgott az egész és az illatos álmokban, sajnos, megint csak Löwy Izidor nevé segéd volt a hadnagy mezében. . .

Guth Margitka látta Dancs Rózánál a szappant és a cignyomást a skatulyán tisztán. Így: Guth Szilárd fűszer és norinbergi. . .

Dancs Róza azonban azt mondta óvatossan: — Nekem Izidor ur vette. Vette. . .

A lopás megtörtént, az kétségtelen. Bár az Izidor szimpla lelkében ez nem volt sikkasztás, rut hátalanság és rablás. Magát a lopást sem elölték meg nála a szokásos lelkiismeret és a felébredt lelkiismeret küzdelmes csatározásai a szennyves indulatokkal. Nem. Löwy Izidor sokkal megatalkodtabb gonosztevő volt. Nem tusakodott, nem borsódzott végig a hátán gondolatokban a bukás örvénye és az akasztófa réme, csak zsebredugta a szappant. És a nyomorult még fűtyült, nem gondolt egy pillanatra sem az izzadság- és verejtécszepekre, amelyeknek keserves eredményét ő most elharácsolja. Fűtyült volt ez a Löwy Izidor a nemes érzeményeket illetően. Fűtyült a nyomorult és könnyelműen adta oda Dancs Rózának a szappant, mondván:

— Nesze szappan.

Jöjjön be hát ez az Izidor.

III.

Lopod, rabolod évek óta a keserves pár összekuporgatott krajcáromat és én úgy bízom benned, mintha csak a fiam volnál. Hát ez a hála? . . . Ez a becsület? . . . És nem mondhatod, hogy kenyérre kellett, hogy a nyomor vitt a züllés útjára. Miért nem kértél? Vagy miért nem vallottad be legalább utólag? . . .

Guth Szilárd így szólott: — Hadd vallja be, hogy mennyit lopott. . . Mennyit loptál, te? . . . Elment valaki az apjádért? . . . Igen, az apja már bejött, egyenesen nekiment Löwy Izidornak, szégyenynek és adott neki Guth Margitka, sőt Dancs Róza személyesen jelenlétében két pofont. Nagyt, hatalmasat, kettőt. És megjegyezte:

— Te bitang. . . Ilyen szerencsétlenség! Bocsánatot kérek Guth ur. . . És kedves neje, kezét csokolom. . . Ilyen szerencsétlenség. . . Azt hiszem, Löwy Izidorban végre valahára derengt a bűnök valamelyes halvány megsejtése. . .

— Hadd vallja be, hogy mennyit rabolt. . . Hallod, te bitang, mit mond a nagysága, kezét csokolom. . . Mennyit loptál? És hova tetted? Én, kérem, nem tudom, hova tetted. Ha nekem haza hozta volna, én kitekerem volna a nyakát. . . Itt kocsizolnak, itt befogalnak és nincs bajom veled és te lopsz? . . . Mire kellett neked, te rabló? . . .

IV.

Löwy Samu, az Izidor apja, másnap tényleg eljött.

— Összevertem, kérem, csunyan. . . És nagyon szépen köszönöm, hogy nem tetszett nagy dolgot csinálni az estből. . . Alázatosan köszönöm, hogy nem tetszett feljeleneni. . . És a pénzt elhoztam, harminc forintot. . .

— Ez kevés, Löwy. Én csak a maga iránt való tekintetből elégedtem meg ötven forinttal. Mit gondolsz, annyi éven át mennyit rabolhatod amíg rajtakaptuk. A maga fia ezt sem érdemelte meg tőlem. Hát mondjuk akármi-lyen keveset is számított, vagy száz forint árat elcípelt úgy apránként. . . De én megleg-yszem már ötven forinttal is. Maga iránt való tekintetből. . . Nem vall a fiam semmit? . . .

— Nem kérem szépen. Nagyon megatalkodott. . .

— Látja, nőkre költötte a többi is. Tudja, ez nagyon veszedelmes. És az ő korában!

— Nagyon megvertem, kérem szépen. . .

— De harminc, az kevés. Holnapig nem csinállok semmi bajt Hanem. . .

— Elhozom, kérem szépen, azt is. . . Össze-törm a csontjait. . .

Guth Szilárd bólintott.

— Jól teszi, Löwy. Meg kell tanítani. Hol-napig várok. Beláthatja, hogy nagyon méltá-nyos vagyok és hogy harminc, az nagyon ke-vés. . .

EGYLETI HIREK.

A Philadelphiai Szoc. Munk. Szervezet által saját helyiségében, 800 Parrish St-en tartandó felolvasások ideje és tárgya:

Február 22-én: Az ember származása.
Február 29-én: A párisi kommuné.
Március 7-én: A klerikalizmus.
Március 14-én: Az osztályok keletkezése.
Március 21-én: Az osztályharc.
Március 28-án: Politikai mozgalom.
Április 4-én: Gazdasági mozgalom.
Minden felolvasás után a tárgyra vonatkozó kérdések intézhetők a felolvasókhöz.
Munkástársainkat és elvtársainkat felhívjuk, hogy hívják meg e felolvasásokra barátait és ismerőseit.

A Cincinnati-i S. L. P. Magyar osztálya 1908 március 1-én, vasárnap, a Cosmopolitan Hallban, 1313 Vine St., részben saját könyvtára, részben pedig a párt céljaira világostóval és színelőadással egybekötött NAGY TÁNC-MULATSÁGOT rendez. Színe kerül: a Li-liomfi. Kezdeté este 6 órakor. Belépti díj 15c.

A Clevelandi Magyar Szoc. Munkás Szervezet 1908 február 29-én a Miller Hallban, (volt Ohl-sen Hall) 1940 W. 28th St., színelőadással egybekötött nagy T Á N C M U L A T S Á G O T rendez.

Beléptidíj 25 cent. Kezdeté este 7 órakor.

A St. Louisi Marx Károly Munkás Önképző Egylet 1908 február 29-én este a Concordia Club Hall-ban, 1441 Chouteau Avenue, NAGY ALARCOS BALT RENDEZ. Kezdeté 8 órakor. Belépti-díj 25 cent.

REGÉNY.

A Pénz.

Irta Zola Emil.

(Folytatás.) 37

Mindaz, amit hetek óta hallott és látott, most az undor felkiáltásával tört ki Karolina asszony sebzett szívéből Saccard ellen. Egyszerű ő abünös. E csapások mindegyikéből ez a vád szól. Megátkozza őt és oly sokáig visszatartott haragja izzó gyülemlett és bosszúvágy-gyá válik. Hova lett most a testvéri szeretet, amiért nem gyűlölte mostanig azt a retetene embert, ki mindezt a szerencsétlenséget okozta? Jó fivérére, azon a becsületes és törhetlen munkás emberen, azon a börtönültetés kitörőhellen szennyfoltja ragad, — és ezt a mindennekefelett drága és nagy áldozatot majd elfeledte volna! Nem! Saccard nem részesüljön bűnbocsánatban soha, érdekében ne lépjen fel senki, még azok sem, kik csak a szive jószágát ismerték. Elhagyatva, megvetette haljon meg!

Karolina asszony föltekintett. A tözsdetérre ért és a tözsdéületet látta maga előtt állani Olyan volt az, mintha a rohammal bevett városban a lerombolt épületek közt egyedül maradt volna épen. De a katasztrófa elhagyatottá tette azt is, pusztá volt és kietlen, hogy szinte hallani lehetett benne a szelek zugását.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A vizsgálat nagyon lassan haladt. Saccard és Hamelin elfogatása óta már két hónap múlt el, de végtárgyalást még nem lehetett kitűzni. Karolina asszony szeptember közepén, egy hétfő délután a fogház felé készült. Saccard nevé sohasem ejtette ki, sürgős hívásaira mindig határozott visszautasítással felelt. Reá nézve az az ember nem létezett többé, igazságérzetében hajthatatlan volt. Még mindig remélte, hogy fivérét meg fogja mentetni és így a látogatási napokon mindig jó kedvé volt.

Azon a hétfőn ép piros szegfűcokrot kötögetett, midőn a vén Zsófi, Orvidó hercegné asszonye jött le az űzennel, hogy a méltóságos cseledje azonnal beszélni óhajjt vele.

A TÁRSADALMI FORRADALOM.

— Irta Karl Kautsky. —

VII.

4. A munkások munkabevónása.

De demokratikus fejelem és a megszokás, bármily hatalmas indító-erők legyenek is azok, talán mégsem nyujtanak elég biztosítékot arra nézve, hogy az öszmunkásság folytonosan részvesz a termelésben. Nem szabad remélnünk, hogy a szakszervezeti organizáció és fejelem a mai társadalomban valaha is egybefoglalja a munkásosztály többségét. Ha ez kormányra jut, valószínűleg még csak tagjainak kisebbsége lesz szervezve. Szükséges lesz tehát, hogy a munkások tovább indító után nézzenek. És ezek között különösen egy közel-fekvő a proletárkormány számára a munka vonzóereje. Arra kell majd törekednie, hogy a munkát, mely ma teher, gyönyörűséggé változtassa át, úgy, hogy öröm lesz dolgozni, a munkások örömeiket fogják lelki a munkában.

Mindenestre nem oly egyszerű a dolog, de legalább az első lépést erre nézve mindjárt uralmának elején fogja megenni a proletáriátus, azáltal, hogy a munkaidőt megrövidíti. Emellett érvényesülni fog az a törekvés is, hogy a munkahelyeket egészségesebben és barátságosabban rendezzék be s a munkafojalmatól lehető sokat vegyenek el kellemetlen és visszatartó oldalairól. Mindez csak folytatása oly törekvéseknek, melyek mint törvényes munkásvédelem már manapság is gyakorolnak bizonyos hatásokat. De nagyobb haladások ezen a téren oly technikai átalakulásokat követelnek meg, melyek nem valósíthatók meg máról-holnapra. Aligha fog sikerülni, hogy a munka gyárakban és bányákban hamarosan nagyon vonzóvá tétessék. A munka vonzóereje mellett még egy más tényezőnek is ki kell fejtenie hatásait. A munka bérenek hatásai.

A munkabérekről van itt szó. De mondhatná valaki, vajjon lesznek-e még az új társadalomban is munkabérek? Hát nem akarjuk épen a bér-munkát és pénzt megszüntetni? Hogy lehet hát munkabérekről beszélni? Ezen ellenvetések megállnak helyüket, ha a társadalmi forradalom azonnal azon volna, hogy a pénzt megszüntesse. Ezt azonban lehetetlennek tartom. A pénz a legegyszerűbb eddig ismert eszköz, mely

Orvidó asszony végre elszegényedett. Az a Rue de la Tour des-Dames-ba költözött, egy első száz milliót öt év alatt esztelen módon jó-szerű, kis lakásba.

Midőn alig néhány órája telepedett le ez új lakásában, s Alice nem volt odahaza, Busch látogatása rémitette meg a grófnét. A tizezer frankról szóló kötelezvény miatt jött, melyet a gróf Crón Leonának adott. A grófné, bár szíve mélyében megrendült és gyalázatos mult miatt, határozottan kijelentette, hogy nem szándékozik a dologban intézkedni. Erre Busch udvarias hangon azt felelte, hogy majd el fog jönni ügyfelel együtt hétfőn, mert vasárnap a leány el van foglalva a házban, ahol működik.

Hétfőig a grófné az egész dologról megfeledkezett, egy még rettenetesebb esete miatt. Lázálomban levő leányát hozták haza. . . Most ott ült ágya mellett, megtörve a sújt csapást terhe alatt, míg Alice küssé elaludt. Egyszerre csak belépett Busch, s most tényleg magával hozta Leonát. A leány láttára a grófné megrögzött és sietve zárta be a fülke ajtaját, hogy leánya ne tudjon meg semmit, míg Busch ily kezdé beszédét:

— Tudja meg grófné, hogy én a kisasszony helyettesse vagyok. Azért hoztam most ide, hogy ő maga mondja el a dolog mibenlétét.

— Uram, ez retentő zsarolás, szolt a grófné. . . Holnapra talán már betevő falatunk is elfogy. . . Honnan vegyek én tizezer frankot? — Finom hölgyeknek mindig vannak segélyforrásaik, szolt Busch mosolyogva, s tekintete most a kandallón álló ékszerdobozon akadt meg, melyet a grófné a kicsomagolásánál tett oda.

— Nem! nem! Ezt nem adom, szolt a grófné, ki Busch semeinek felvillanásából sejtette annak szándékát. Inkább szívem egy darabját, csak ezt nem!

Ugyane percben, halk kopogtatás után Karolina asszony lépett be, s néma megdöbbenés velt rajta erőt é jelenet láttára. Visszavonult a fülkéig s onnan hallgatta végig az egész dolgot, melyet Busch előtte elejétől végig újra elmondott, miattal még mohóbb tárgyval nézte az ékszereket:

— Ezek legfeljebb haterer frankot érnek, mert csak a köveket számítom, a foglalat mitsem ér. Meg kell hát elégednünk haterer frankkal. Ki tudja, meddig tartott volna még a jelenet, ha a fülkéből egy zokogástól elfojtott hang nem szólat volna meg.

— Oh anyám, megölnék! Adj oda nekik mindent, mert megölnék.

A grófné e percben még életét is odaadta volna, Leánya mindent hallott, leányát megöli a szegény! Odadobta Buschnak az ékszerket, alig engedett neki annyi időt, hogy a kötelezvényt letegyze az asztalra és kidobta az ajtón. Azután kinyitotta a fülkét és rádőlt Alice párnaira. Karolina asszony könyvtelt szemekkel nézte a két tönkrement lényt, kiknek ősei mesészerű vagyonnal bírtak és most itt tengődnek, a legnagyobb nyomorban. A grófné megtörve, Alice halálos gyszszal teve, utolsó büszkesége, elrabolt szűzessége miatt. Karolina asszony szét nékül ölelte karjaiba a szerencsétlen nőt s velük sirt; s mintha megértették volna, hogy mit akar, könyeik sürűben, de enyhült fájdalommal folytak.

Midőn Karolina asszony az utcára ért, Méchainné egyenesen feleje tartott; úgy látszott, hogy várta már. Már értesülve volt Viktor el-tünéséről és azt mondta Karolinának, hogy szánia magát, hogy eladja házát, és leányával

lehetővé teszi, hogy egy oly komplikált mechanizmusban, aminő a modern termelési rend a maga óriási méretéig vitt munkamegosztás hozza magával, a termékek forgalma és szétosztása a társadalom egyes tagjai számára közvetíthető legyen; ez azon eszköz, mely mindenkinek lehetővé teszi, hogy szükségleteit saját egyéni hajlamai szerint (természetesen gazdasági erejének határai között) kielégítse. Mint a forgalom eszköze, mindaddig, míg jobbat nem találnak, a pénz nélkülözhetetlen lesz. Persze, funkcióinak egyikét-másikat, legalább is a belső forgalomban, el fogja veszíteni, mindenképp értékemelő jelentőségét. Egynéhány megjegyzés az értékről helyenvaló lesz itt, mert később felhozandókat is megvilághatunk velük.

Mi sem tévesebb, mint az a felfogás, hogy egy szocialisztikus társadalomnak az volna a feladata, hogy az értéktörvényt teljes érvényébe juttassa s arról gondoskodják, hogy csak egyenlő értékeket cseréljenek ki egyenlő értékek ellenében. Az érték törvénye inkább az árutermelésen nyugvó társadalom sajátos törvénye.

Az árutermelés az a termelési mód, mely mellett fejlett munkamegosztás mellett egymástól független termelők egymás számára termelnek. De mennyire termelési mód sem állhat fenn a termelés egy bizonyos meghatározó részarányossága nélkül. Azon munkaerők száma, melyek fölött egy társadalom rendelkezik, korlátolt és csak akkor elégheti ki szükségleteit és folytathatja a termelést, ha minden termelési ágban a meglévő termelő erőnek megfelelő munkaerőtömeg van foglalkoztatva.

Egy kommunista társadalomban a munka tervszerűen lesz rendezve, s munkaerőket az egyes ágakhoz meghatározott terv szerint fogják utalni. Az árutermelésnél ezt a rendezést elvégzi az értéktörvény. Minden áru értékét meghatározza nem a termelésre fordított, hanem a hozzá társadalmilag szükséges munkaidő. Azon módosulásról, melyet ez a törvény a kapitalisztikus termelési mód mellett a profit által szenved, itt eltekinthetünk, mert fejtegetésének szükség nélkül bonnyolnánk, anélkül, hogy a kérdésre nézve új felismeréseket nem lehetne. A társadalmilag szükséges munkaidőt minden munkaerőben meghatározza egyrészt technikájának a társadalomban elért magassága, a benne szokásos munkamegtesztés, stb., röviden egyes munkák átlagos termelőereje, másrészt pedig a termékek mennyisége, melyeket a társadalmi szükséglet az illető munkaágtól megkövetel és végül a munkaerők öszmennyisége, mely a társadalom rendelkezésére áll.

(Folytatjuk.)

— Igen asszonyom, majd hozzálatok a dolghoz. . . Ha hirt akar kapni, ne fáradjon a Rue Marletig, hanem jöjjön Busch urhoz, naponta ott vagyok négy óra felé.

Hazatérve, Karolina asszony elhatározta, hogy Mauricehez megy, s rábíja, hogy lásson a Viktor ügye után, ki mégis csak testvére volt.

— Egy nagy szívségére akarom őt kérni, szolt Karolina asszony és elmondta a munkás-menhelyben történeteket. Nem szabad őt cserben hagynunk, mondá aztán, jöjjön velem s egyesítsük erőinket.

— Csak még ez kellene, szolt Maurice agdó részetkessel, mintha piszkos kezét érezne a vállán. Az apa lop, a testvér gyilkol. . . Igeni, gyalázat, ilyen helyzetbe hoznak olyan embert, mint én vagyok! I s mert Karolina asszony még mindig kérte, szemtelenül kifakadt:

— Hagyjon békében, ha önnek öröme van az örökös kellemetlenség, maradjon itt. Figyelmetem önt, nem az én hibám, ha most sirt-nia kell. . . Én pedig, semhogy csak egy hajszálat is adjak, inkább csatornába seprem az egész csöcsésleket.

— Isten önnel hát! szolt Karolina asszony s felállt.

— Isten önnel!

Könyes szemekkel távozott el s amíg a Conciérgierie palotája elé ért, folyton fülében csengett a kicsikék hálaimája.

Itt jutott eszébe, hogy otthon felejtette a bályának szánt szegfűcokrot s így a közelben levő virágárusnál vásárolt rózsákat és Hamelin, ki a virágokat nagyon szerette, elmosolyodott feledékenységé miatt.

Karolina asszony ma igen szomorunak látta bályját. Hamelin, ki azt hitte, hogy hozzá a gyanyának árnya sem férközhetik, kétségbeesetten tapasztalta, hogy senki sem hiszi el, hogy nem tudott semmit Saccard családságairól és így ez magával ragadta őt a becsetlen bűnrészességébe. Szórazokozottan hallgatta Karolinn asszony szavait, ki elmondta neki, hogy a hírlapokban a közvélemény kedvezőbbé válik ránta. Hirtelen, minden átmenet nélkül, így szolt hozzá:

— Miért vonakodol őt meglátogatni? Azok után, a miye voltál, nem szabad vonakodnod! Menj hozzá!

Karolina asszonyt mélyen meglátotta bályja nagyélelkűsége. Ma reggel óta szükségét érezte ő maga is annak, hogy Saccardot meglátogassa, hogy elmondja neki Viktor szökését és gyalázatos tettét.

Amint a börtönbe lépett, Saccard hátát fordított az ajtónak. Mikor Karolina asszony meglátta, örömteli kiáltás tört ki belőle.

— Ön az? . . . Oh mily boldog vagyok! Ön angyal! mondá és megcsókolta ujjainak hegyét.

— Valóban vége volt mindennek; szívbennem meglátogattam őnt, de bályám kívánta, hogy eljőjlek, aztán meg egy nagyon szomorú történetet kell önnel elmondanom. . .

S Karolina asszony egyházbamban elmondott Viktorról mindent. Mikor beszédét befejezte, Saccard szeméből két könnyűpp csordult ki.

— Oh, a szerencsétlen! A szerencsétlen! Mily borzasztó és nem is láttam, meg sem csókoltam. Alig, hogy megtalálták, már megint elveszítettem! Látja, soha sincs szerencsém, ezzel is úgy vagyok, mint az Univerellel.

(Folytatása következik.)

SZERKESZTŐI ÜZENET.

Versekről. Verseket csak úgy közlünk, ha a művészi követelményeknek is megfelelnek...

EGYLETI KALAUZ.

I. osztály. New Yorki Szocialista Munkásszervezet... II. osztály. New Yorki Szocialista Munkásszervezet... III. osztály. New Yorki Szocialista Munkásszervezet...

MUNKÁS BETEGSEGÉLYZŐ SZÖVETSÉG.

20 West St., Newark, N. J. Az összes levelek Fekete János p. ü. titkárhoz, 74 So. Orange Ave., Newark, N. J., intézendők.

HIRDETÉSEK.

(E rovat alatt közlöltekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.)

G. Beldgreen & Co. budapesti Fényképező 32 Ave. C, cor. 3rd St.

„ATTILA HALL“ 523 E. 6th St. New York. FISCHER JÓZSEF, tulajdonos.

MAX SCHLESINGER Uri és Női Divatruháza 87 AVE. C, cor. 6th St. New York.

Egy cseppet a házba egy igaz mértékkel mért, fél gallonos korsó jó WHISKEY vagy BRANDY

Péter Lajos „Rákóczi Hall“-hoz címzett Vendéglő, Kávéház és Etterme.

Kitűnő M A G Y A R K O N Y H Á J Á T. Kitűnő Itatok. Kitűnő Itatok.

Katolín János FÉNYKÉPÉSZ 3616 N. Broadway, St. Louis

MAGER LÁSZLÓ MAGYAR Étterem és kávéház 3729 S. Halsted St. CHICAGO, III.

Bevandorlók figyelmébe ajánlja csinosan berendezett ROSTASSY REZSŐ 513 E 6th St. NEW YORK.

Divatos Cipők olcsó árban kaphatók „UNION SHOE CO.“-nál

RIZSÁK JÁNOS közjegyző, pénzzárlító és váltó-intézet Főútlelet 127 Second St., Passaic, N. J.

Weisling Jakab MAGYAR VÉNDÉGLŐJE és BOARDING HÁZA — 722 — 4th St.

PLAVECZKY A. magyar vendéglős 20 West St. Newark, N. J.

FINTA MIHÁLY BORRÉLY ÉS „ODRÁSZ“ 516 E. 6th Street, New York.

JOS. BERLOCK PÉRFI SZABÓ 1118 Thirteenth Ave. East O'kland, C.

Dr. BIEBER E. LAJOS magyar fogorvos 383 E. 8th Street

Ügyes magyar szülésznő Jergler Paula Budapesten az egyetemen vizsgázott és a budapesti klinikán főnöke volt.

Magyar Gyógyszertár a keleti oldalon ROTH SAMUEL gyógyszerész a Megváltóhoz

MAGER LÁSZLÓ MAGYAR Étterem és kávéház 3729 S. Halsted St. CHICAGO, III.

Bevandorlók figyelmébe ajánlja csinosan berendezett ROSTASSY REZSŐ 513 E 6th St. NEW YORK.

LAPUNK MEGBIZOTTAI.

New York, N. Y. Szerkesztőség, 516 E. 6th St. Brooklyn N. Y. Mandula Sándor, 258 Heyward St.

A Népakarat NYOMDA elvállal mindennemű nyomtatványokat a legszebb kivitelben a legolcsóbb áráért.

AZI. W. W. MAGYARLOCALJAI.

„Amerikai Magyar Nyomdász-Szervezet“ (Industrial Typographical Union, Local No. 161, I. W. W.)